

Sygn. akt I CSK 3989/22

POSTANOWIENIE

Dnia 29 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa S. D.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym 29 grudnia 2022 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 16 grudnia 2021 r., sygn. akt I ACa 677/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda S. D. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt I ACa 677/21 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., przy czym jako pierwszą przesłankę wskazał oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący wywodzi z nieprawidłowej wykładni przez Sąd odwoławczy przepisów art. 58 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. i art. 385¹ k.c. oraz ich korelacji. Zdaniem skarżącego przepisy regulujące niedozwolone postanowienia umowne, mające na celu zwiększenie ochrony konsumentów, powinny znaleźć zastosowanie dopiero gdy umowa nie będzie naruszała przepisów ogólnych.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają

uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

W sprawie nie może być mowy o eksponowanej przez skarżącego oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, gdyż w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego zwrócono uwagę, że art. 385¹ i n. stanowią rdzeń systemu ochrony konsumenta przed wykorzystaniem przez przedsiębiorców silniejszej pozycji kontraktowej, związanej z możliwością jednostronnego kształtowania treści wiążących strony postanowień, w celu zastrzegania klauzul niekorzystnych dla konsumenta i wprowadzają instrument wzmożonej - względem zasad ogólnych (w tym art. 353¹ k.c.) - kontroli treści postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę, pod kątem poszanowania interesów konsumentów, a także szczególną - w stosunku do zasad ogólnych (art. 58 § 1 k.c.) - sankcję mającą niwelować niekorzystne skutki zastosowania klauzul abuzywnych. Dlatego też w zakresie naruszeń właściwości (natury) stosunku prawnego, które spełniają przesłanki określone w art. 385¹ i n. k.c., reżim niedozwolonych postanowień umownych wyłącza zastosowanie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22).

Z kolei istotnego zagadnienia prawnego powód upatruje w konieczności wyjaśnienia: a) czy w sytuacji, w której konsument reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, uprzednio przez niego pouczonego, wywiódł określone

i skonkretyzowane roszczenie oparte na nieważności spornego stosunku cywilnoprawnego (umowy kredytu), poprzez sformułowanie których wykazał zarówno wolę unieważnienia, jak i świadomość co do konsekwencji swojego stanowiska procesowego zasadnym jest ustalenie przez sąd z urzędu stanu jego świadomości, czy też ponowne odbieranie kolejnych oświadczeń w tym przedmiocie; b) jakie kryteria powinno spełnić pouczenie konsumenta o skutkach nieważności umowy i czy jest ono niezbędne do rozpoczęcia biegu terminu wymagalności jego roszczeń, skoro dłużnik powinien spełnić świadczenie niezwłocznie po wezwaniu go przez wierzyciela i żaden przepis prawa nie uzależnia wymagalności roszczeń konsumenta od złożenia przedsiębiorcy oświadczenia, że posiadał informację co do wszelkich skutków trwałej bezskuteczności umowy; c) czy Sąd drugiej instancji jako sąd odwoławczy jest wyłącznie uprawniony do pouczenia kredytodawcy o skutkach nieważności umowy a przez to wcześniejsze pouczenia dokonywane przez pełnomocnika zawodowego nie mają znaczenia dla wymagalności roszczeń o zapłatę i stanu opóźnienia dłużnika; d) czy w sytuacji, w której sąd mimo wszystko zobowiązuje konsumenta do złożenia do akt postępowania pisemnego oświadczenia co do znajomości skutków nieważności umowy bieg terminu wymagalności roszczenia należy ustalić w oparciu o datę złożenia wymaganego przez sąd oświadczenia, czy też sąd nie jest tą datą związany, a wręcz jest uprawniony do ustalenia terminu wymagalności w sposób zupełnie dowolny (w niniejszej sprawie sąd uznał, że stan bezskuteczności zawieszony ustał na terminie ostatniej rozprawy apelacyjnej).

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia

21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Podnoszone przez skarżącego kwestie, dotyczące skutków prawnych związanych z właściwym pouczeniem konsumenta o konsekwencjach upadku całej umowy ze względu na abuzywny charakter jej postanowień, zostały zinterpretowane i wyjaśnione przez Sąd Apelacyjny na podstawie stanowiska Sądu Najwyższego zawartego w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, co znalazło odzwierciedlenie w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku. Należy też nadmienić, że sąd odwoławczy jest sądem *meriti* i w ramach kognicji wyznaczonej przepisami art. 378 § 1 i 382 k.p.c. rozpoznaje ponownie sprawę, w granicach zaskarżenia, uzupełniając także podstawę faktyczną rozstrzygnięcia i stosując z urzędu właściwe prawo materialne.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. poz. 1800 ze zm.).